

TÓTH ÉVA AZ ÍRÁS ÁHÍTATA

Lassan hatvan éve, hogy összeismerkedtünk Ágh Pistával az Eötvös Loránd Tudományegyetem Alkotóköriében, amely akkor Kéry László égisze alatt működött. Ő szólt nekem, indexem aláírása közben feltekintve, hogy járjak oda én is. Ágh István nevével már találkoztam, néhány versét is olvastam, máig is emlékszem nem egy meghökkenítő sorára: *zsúfoltak a vonatok / hordják egész hazámat; se paraszt, se polgár, se proletár; apám, te sárga kukoricaszár, vagy a Nyári Vásár expresszionista képzuhagya, A nap kezdete és A nap vége* leltárian aprólékos, egészen a feltámadásig feszülő rajza. Hamarosan ő mutatott be engem az Egyetemi Lapokban, s akkoriban mondta el életveszélyes titkát: megsebesült a Parlament előtti sortűzben. Több évtized után ennek a testébe és lelkébe szervült tapasztalatnak minden aspektusát megírta, mintha Petőfi túlélte volna Segesvárt (nem csak Makkai Ádám bravúros művében), s az öreg Arany János fájdalmas rezignációjával idézi fel ifjúkorát és a kárpótlásul kapott hosszú élet kegyelmét.

„Az Ágh kitűnő művész” – mondta Pilinszky, miután bemutattam neki Pistát a Nárciszban, az egyetemmel szemben. Nemzedékünkben nem egy ígéretes tehetség merült el, amikor kifogyott a fiatalság felhajtóereje, de Ágh István, szerencsére, paraszti szívóssággal alkotja újjá nemcsak azt, amit ő maga elvesztett, hanem közös veszteségeinket is. Első kötetének címe egy kérdés: *Szabad-e énekelni?*, a legújabb pedig *Elvarázsolt ének, s valósággá szürkült napjainkig ér*. A kezdetben bukolikusnak tetsző tájak után a legpusztult falvak, a szemetelő nomádok, a biológiai öregedésnél is elszomorítóbb *elszovjetosodott vénség, a kiszuperált prolik* ugyanúgy helyet kapnak verseiben, mint a szerelmek, a barátságok, a család, a testi szenvedés, a szülőföld, a szűkebb és tágabb, a történelmi haza, s az is, hogy *mibe öszül bele Európa*. Időnként Ady brutalitásáig megy az önmarcangolásban és önostorozásban:

*Tudtuk, hogy fejtől a gerincen át torzult ez a nép,
a nemzetnek nem mondható tömeg, a negyven év alatt
...s mintha gebinbe vették volna, s az utolsó cseppig
kifacsarták*

kocsmájukat, hazámat, aztán jöhettünk, győztesek.

A pesszimizmusra és a depresszióra utaló verscímek: *Gyászesemény, Rövidzárlatok, Eljelentéktelenedés, Abszolút felejtés, Haláljárás, Útvesztő* a sivár jelent, az elsivárosodó jövőt vetítik elénk, az axiomatikus megfogalmazások sem túl vigasztalók: *Túl sokáig voltam kiszolgáltatott ahhoz, hogy szabad legyek; még az emlékezetünkre sincs szüksége a kornak.*

De vigasztaló a címben idézett ifjúkori versben az *írás áhítata*, amely máig is él benne, vigasztaló, hogy *van körülöttem világ, hogy még a legszomorúbb vers is boldogít, ha jó szívvel készül, s a Berzsenyitől a kései Babitsig és Sinkáig terjedő áthallások után elmondhatja Zrínyivel: tisztességes óráim lesz az utolsó.* ♣

ÁGH ISTVÁN

ÉDENTŐL KELETRE

A kiüzetés napján, meg a káini gyilkosság reggelén lehetett az Éden ilyen faggyal vert, magába forduló, kárba veszett a föld java, s tengődik, ami ép maradt, mert az égnek büntetnivalója van még valamiért, reszket magas szárán a vadzab, kókad lent az eperlevél, hullott, csóvás bogyoiból szó a meggyfa kárpitot, a szelütött diófa virága annyi kukacra feketült, ahány smaragd-rögöt a nyár a lombjában nélkülöz, a labdarózsa félrehúzódva rejtegette szégyenét, amíg észre nem vettem patyolatán a foltokat, ahogy a vér a pólya alatt megalvad az ujjakon, s a finom fehér anyagon már barna piszokként üt át.

A kert szelíd növényei, s az otthonos cinkék, rigók, nem foghatják föl mi történt, s miféle ok miatt kezdte a Teremtő a sorban rajtuk a büntetést, hogy velük sújtsa majd a kevély és mohó fajzatot, mint tette akkor is, mikor Káin Ábelra tört, aki vak dühéből arra riadt, hogy a másik test kifeszül a mellén keresztbe vetett roppant árnyék alatt, mert a pástort szerette Isten, nem a földművelőt, rá sem tekintett arra, mit áldozatul hozott, mintha a tiltott fa gyümölcse mosolygott volna rá, jobbnak látta öccsére uszítva, maga ellen lázítani, hogy aztán mint a testvérgyilkost száműzze színe elől.

Mintha egy Édentől keletre eső gyümölcsös volna itt, mert a száműzött utódai nem felejtetik földjüket, almafát ültetnek, hogy majd a keresztvezések fajtáiból korai édeset s fanyar téli almát szakítsanak, s ahogy a hónapok haladnak, az év tengelyén forduló idő szerint nyílik most ez a buja pünkösdi róza is, a kőrtéfafelevek tükréből rengeteg napocska süt, mert mégsem lehet annyi baj, amitől elapad a zöld, bár a hűségem lassan már szenttelenre hül, s jöttment látogató, sajnálkozom csak a látnivalón, szivárog mégis az emlékezet hajszálerein valami derű, elveszett földem felől erősít engem is valami biztató.

Szalay Lajos:
Jákob harca
az angyallal

**ÁLL AZ IDŐ,
CSUPÁN HŰ KARÓRÁM**

Áll az idő, csupán hű karóráim
araszolgat tovább a körútján,
csak a délelőtti hajójárat
alatt válik szét a panorama,
mintha régi filmből pergő képre
vetülne a legújabb felvétel,
ugyanazon helyszínen már dublőr
játssza el a hiányzó szereplőt,
hol az én szerepem változatlan,
s tán élve is egyedül maradtam.

Áll a nap, a szigligeti fürdő
most egyetlen biztos pont a földön,
amilyennek szülőm sírját érzem
az álltában forgó mindenségben,
egymásra sújt a víz és a nyáros,
tükrözésük fényében vibrálok,
megüdvözül testemben a lélek,
s ez a túl hamar jött örökélet
múltamat jelenné szelídíti,
semmi sem új, semmi sem a régi.

Közömbös, hogy mi fogad a strandon,
közönségét, ha nézem, se halloom,
borzadtam a pucér öregektől,
mintha én lennék a visszatetsző,
míg a meglett férfiakkal szemben
irigységem kevélyen viseltem,
s minden ragadozó léptű némbert
megbámultam, míg rájuk megértem,
és jól esett, amit elköttem,
a sült keszeg szentgyörgyhegyi fröccsel.

A halászsas főnről nézve mit lát?
testünk kárpitjába szójuk egymást?
mit nézhet a sirály közelebről
ennyi ruhátlan madárijesztőn?
ami rajtunk szelíd meztelenség,
az a napfényvel kötött szövetség,
mezítlábunk nyoma a pecsétje,
lepkék vitorláznak könnyű szélben,
játékhajók, ahogy a kilátás
öblét tarka vitorlások zárják.

Át kell jutnom majd a kék határon,
mint annak, kit most rejt el a távol,
s nem látja, csak érzi, milyen mélység
fölött húzza törött tükörképét,
hány tonna víz vonzása ellen küzd,
ahogy elrúg, kinyúl, nekilendül,
milyen titkot rejt az ismeretlen,
mikor már a part is egyre messzebb,
s egyre mélyebb árok fölött járva,
mintha ülne Kháron ladikjában.

Szalay
Lajos:
Káin
bűne

MEGENYHÜLT FÁJDALOM

Hónapok óta isiász gyötör, a kegyetlen fájdalom tüzes
idegszálaim vezetékén jut el csípőmtől sarkamig,
s mikor áramot indukálnak fáradt, tétova lépteim,
följajdulok, vagy csak nyögök, vagy összerезzenek,
máskor villan valami, s belém vág késhidegen,
álmom közben is sodró, szeszélyes bűvópatak
viszi a sajjágot, nyilallást, szúrást, a hasogatást,
s nem értem, ha rákezd, miért gondolom csillapodni,
miközben kancsal reménnyel nézegetek magam elé,
s nem merem elképzelni, hogy nem is lesz vége sosem.

Évgyűrűim nyakamra szorulnak, majdnem megfulladok,
ha kitörni kész sírásomat kell visszafojtanom,
apám ennyi idősen már az árnyékát kereste lefekvés előtt,
én még koromhoz képest is jóval fiatalabbnak látszom,
s meglepődnek, ha bottal látnak, akik még törődnek velem,
a családi jogart, mint támasztékot, kiérdemeltem végül,
barátkozom az orvosokkal, kényszerű kapcsolatunk
gyógyulással célba ér, vagy kínjaimtól megy tönkre,
Hippokratész gyermekei testrészeimen korrigálják egymás
tévedéseit, miközben rájuk toloom a betegségemet.

Kegyetlen attak ellen dacos kedvet gerjeszt a fájdalom,
hogy kibírjam, vagy inkább élvezzem még azon felül,
mint a szerelmi szenvedélyt, a vesztesen is győzteset,
melytől rögtön megváltoznak napjaim a dolgok között,
nem csúszkállok lázasan hideg évszakok sikosán,
látom a páratlan távlatú függönyös vakablakon át,
a hold a mennyei ásatásból a városon végiggurul,
mintha március lenne, ez a november, úgy bimbósodik,
ahogy e házi őrizetből látom fogyni a lombokat,
a nyári varjűfészek zordan maradt szemöldökét.

Az a sok kéregszínű madár elült, míg a sárgarigócsapat
hozza a nappalt az égbolt szivárványából szárnyain,
majd fölsárgáll, világítván a kertben a tűnő nap helyett,
velük együtt süt őszőm aránya, a tovább függő nyírfalomb,
még nem tudom, amit tudhatok, ugyanaz-e ma is,
hogy aki így beszél magában, az mégis én vagyok,
csupán érzékszerveimet fordította el valami delejes erő
arrafelé, amitől lassan ideje lesz már elbúcsúznom,
mint vitorlázó galambtollnak a budapesti széltől,
még csak az Istent kellene hinnem, hogy üdvözült legyek.

**AZ ÉRKEZÉS
NAPJA**

Kétlaki mivoltom másik
világa volt Felsőiskáz,
visszatérve is hiányzik,
miért nem itt éltem inkább,

az a csönd bír maradásra,
amin múltott távozásom,
bár az érzés csodája
nem ismétlődhet meg máskor,

hevületem kihül lassan
múló élményemmé válva,
anyagához hű illattal
ébred emlékeim tárgya,

levelek csillámló tükre
jelenlétem sokasítja,
szerelmeim ízet fürge
szellő csókja hozza vissza,

mit nem lehet földidézni,
mert a jelen idő foglya,
virágzását kéjben éli
át a szemérmetlen bodza,

már csak a lilium kellett,
hogy az összegyűlt virágpör
által elkábított kertet
égbe emelje a mámor,

betöltik a lenti lombok
a magasság fönti mélyét,
az ég és föld összehangolt
határtalan együttérzés,

ha a csöpp méh is az Isten
roppant művét gyakorolja,
mekkora teremő ihlet
feszülhet egy hársfalombban?

belehatol a szívembe,
én meg zöldje közepébe,
amit holtomban lehetne,
hársfaillat lettem élve.

MIRE JUT MÉG IDŐ?

Mire jut még idő az én koromban,
hisz olyan közel rémlik már a vége,
felelősségre int az ész, ha józan,
ideje van a végrendelkezésnek!

figyelmeztet rá a dagadt bokám is,
vagy a hangyacspéstől lángoló seb,
míg derekamból fájdalom sugárzik,
testemből gerjedt villanyáram üt meg,

nagyon félek, bár meg kéne köszönjem
életemet, mert szörnyű titkok várnak,
a múlthoz képest már olyan közelben,
mint nagypéntekhez a virágvasárnap,

a világosság úgy fogy el fölöttem,
mint Duna tükrén napfogyatkozáskor,
vagy ha kiégett lámpámban a körte,
és nem fejezhettem be olvasmányom,

én, aki már egy sortüzet túléltem,
most is hiszem, hogy élethosszra szóló
elrendelés isteni kegyelmével
tisztességes órám lesz az utolsó,

eleget tettem a megbízatásnak,
mely titkos volt, s még én sem tudtam róla,
csak verset írtam, mesét komponáltam,
dicsértem a teremtést megghatódva,

halmozódik forgács, dől lom és kocat,
agyonhasznált és alkalmatlan tárgyak,
az Üveghegyen túl is gyűlő salak
a vége a szorgos hasztalanságnak,

befejezni még egy rövid regényt sem
lehetőséges szavatolt idő nélkül,
ezután minden kezdet töredékbe
torkoll, de tán e vers még kiegészül,

fejfel még bírom, bár hangom megkopott,
lehetnék kamaszszívű vén bolond is,
a maradék életbe bolondulok,
szenvedélyem szerelemre hasonlít,

meleg és selymes, csillámló révület,
a hangtalan, mégis hallható dallam,
mindig velem, bár örökké nélkülem,
a lélek ez talán, mert halhatatlan.

FÉSZEKRAKÓ

Ha egy madár csőrében száraz ággal
száll a földről, akkor vége a télnek,
fölszállítja az akác magasába,
tavaszt épít, ha elkezd a fészket,
amint az első gallyat odarakta,
rögtön kinyílt a hóvirág alatta,
szálanként hordja össze ezt a verset,
fészket rak bennem is, a vén akácon,
közben, ha az ablakon kitekintek,
érkezni és máris távozni látom,
egyik sor alá a másikat húzza,
amit évente írtam, kezdem újra,
bár ugyanaz, mégis megunhatatlan,
ha megjelent a jelenben a régi,
különös ünnepe a pillanatnak,
az öregnek ifjúságát ismétli,
mit minden esztendőben visszahódít,
ringat a bőjti szelek kék rugóin,
amíg a szorgos madár végzi dolgát,
ablakomból néha párosan látom,
a cingár ibolyákból sűrű zsongás
folytatódik, s a zöldbe torlott mámor
virágot ölt szívforma boltozatban,
s az a szívvel telt fészek azt dobogja,
ne engedjek a sötét szorongásnak,
hogy mit jelent, mikor a levélrésen
fekete lángok csapnak ki, a szárnyak,
nem gyászmadár fordul az eleséggel,
míg újabb sorral bővíti a verset,
írom tovább a befejezhetlent.

Szalay Lajos:
Utolsó ítélet

Petrás Mária: Mária az asszonyokkal

PETRÁS MÁRIA ÉS PETRÁS ALINA KIÁLLÍTÁSA AZ E-GALÉRIÁBAN

Petrás Alina és Petrás Mária